

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRRAK:

Egész évre 160 L, Félévre 80 L.

Pegyedévre 40 L.

■■■■■ Egyes szám ára 7 Leu. ■■■■■

Felolós szerkesztő és kiadó:

BYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Mihalu Ulteaz (Király-u.) 3.

Megjelenik: két hetenként.

Hirdetések állja soronként 6 Leu.

Tanítsunk és ne büntessünk.

A nevelés, oktatás nagy munkájában a tisztánlátás, az akarás céltudatossága ép oly jelentőségű, akár az építőmester kezében a tervező által előre megállapított épületrajz és költségvetés.

Aki foglalkozása körébe eső dolgainak minden mozzanatát biztos tudással ismeri, az eredményre jutás lehetőségeit épen úgy, mint az akadályok hátráltatásait: annak munkájában minduntalan nem jelentkeznek a mellék-csemények, melyek nemcsak befolyásolják, de némelykor meg is akasztják a kijelölt cél elérését, hanem a tervszerűség világos látásával megy mindig, a bizonyosságon előre. Ez a mi életünk, teljesen ugyanez a tanítás és nevelés munkamezején.

E kérdést, habár csak nagy általánosságban is foglalkozva vele, előtérbe állítjuk azzal a tudattal, hogy ennek helyes kezelése, nemcsak nekünk tanítóknak: oktató-nevelőknek teszi munkánkat könnyebbé, de a megnyert szellemi előhaladás, fajsúlyban ki nem fejezhető örömet ad tanulóinknak, édes gyönyörűséget a szülőknek, melyek végeredményben az elismerés minden ékességével visszaszállanak az iskolára.

Nem ugyan magáért, az így visszatérő magasztalás birtoklásáért kell az intenzív munkát felvegyük, mert, aki csak erre törekszik, az szemfényvesztő bűvészi ügyességgel, a látszatnak dolgozik, hanem a mélyen szántó és minden viszonylatban helyét megálló, a szinarany értékével ragyogó iskolai munkák eredményeit értjük, amely célkitűzésen éleslátással kell csüngjön szemünk.

Mindeneket átfogó tanítói egyéniségünk

fegyelmélettsége, rendezettsége: a tanítás és nevelésbeli eredmények legfőbb kutforrása, amelyből gyönyöző kristály viznek megfelelő szép előhaladásokat, avagy az ellenszenvet kiváltó zürzavarokat merithetnek tanítványaink nap-nap után, lelki életük táplálására, egyéniségük szellemi kifejtésére.

Ismereteink szakadatlan gyarapítása, idegeinknek jó karban való tartása, azok frissesége, a kilengésektől való oltalmazása képezze mindig, gondoskodásunk anyagát.

E két jelenségnek eredményeikben való megnyilvánulása, tükörképen mutatja egész tanítói felkészültségünket; úgy, hogy minden esetleges igazolásra szoruló mentegetődzés csupán a nagy jóakarathnál, vagy tartózkodásnál talál kritikátlanságra, de egyébképen a kézenfekvő eredményekből ép úgy, mint az iskolai élet napi eseményeiből, a kevésbbé hozzáértő, a dilettáns szemlélő is le nem tagadható megállapításokat tud leszűrni és elismerésre, vagy épen többet váró kijelentésekre alapot szerezni.

S aki, az ezirányu becsületes számbavélt önmagával szemben megteszi: annak az eredménytelenség miatti pirulásra oka nem lesz, az nála nem következik be s az általa tértelt büntetések tömkelege, sötét felhőképen lelkiismerete felött soha nem fog gomolyogni.

A tanításhoz és az ezt kísérő fegyelmeléshez, nem büntetés, hanem *tudás*, az elég magasra nem emelhető ismeretszerzés kell. Tudnia kell a tanítónak az összes, tervezete szerinti tananyagát minden kis részletében írás- és könyv nélkül; ismernie kell tanításai kiviteli módozatait, szemléltető eljárásait és eszközeit; a tanulók szellemi képességeinek

kivánságokat mindig a gyengébbek felfogó és visszaadó tehetségeik eredményéhez mérje.

De se a tanulásbeli fogyatékoságokért, se az esetleges magaviseletbeli képességekért ne büntessük a tanulókat, vagy, ha ez végképen elkerülhetetlen, akkor legalább ne szerfeletti inkvizitorius módon, melynek elrettentő és szánalmat keltező példáit ma is, nap-nap után látja a szemlélő, hanem csupán úgy, hogy az eszével tudja a tanuló, miszerint meg van büntetve.

Az iskola egész belső életében a természetesség, a nyugodt és megfontolt cselekvés, a megkezdett tanítási órák félbeszakítás nélküli, változatos folytatása: elhárítják a tanító és tanítvány idegeinek felkorbácsolódását, rángatózását s ennek összes verekedő folyamányait, s helyébe állítják a tanítottak jó felfogását, az előbeszédnek mindenben megfelelően való visszaadását; mely megnyugvást hoz a tanítónak, örömtől sugárzó arcává teszi a tanulókat, a megnyert stabilis tudások halmaza pedig haladni tudó polgárrá nevelik gyermekifjú tanítványainkat.

Ez a mi legszebb feladatunk, melynek megnyerése működésünk boldogító jutalma is. Érdemes, kívánatos ezért minden tehetségünkkel és szorgalmunkkal küzdeni.

(Craiova.)

Gyerkes Mihály.

Az iskola és az élet.

Írta és az üzemtervet, költségvetést összeállította: Györfi István.

(III. Folyt.)

Ez azonban úgy érhető el, ha az ásás, kapálás, betakarításra a többször említett vármegyei szabályrendelet szerint az ismétlődő tankötelesek kirendelteknek a kertészeti munkára:

Konyhakertészeti-telep költségvetése az 1922. évre.
(Leányok) 1—1 tábla: 50 □ öl.

Bevétel:

I. tábla	1 q. krumpli	Lei	32.—
II. »	10 véka murok à 5 L . . . »		50.—
III. »	10 dg. petrezselyem mag à 2 L »		20.—
	1 dg. ugorkamag à 8 L . . . »		8.—
IV. »	4 véka petrezselyem à 5 L . . . »		20.—
	20 drb. kalaráb à 50 b. . . . »		10.—
	20 kg. hagyma à 1 L . . . . »		20.—
V. »	400 fej saláta à 10 b. . . . »		40.—
	5 dg. saláta mag à 2 L . . . »		10.—
VI. »	250 fej káposzta à 1 L . . . »		250.—
	20 drb. cékla à 10 b. . . . »		2.—

VII. tábla	400 drb. édespaprika à 10 b. Lei	40.—
	3 dg. paprika mag à 2 L . . . »	6.—
	50 drb. zeller à 30 b. . . . »	15.—
VIII. »	10 kg. paradicsom à 2 L . . . »	20.—
	40 kötés korai retek à 20 b. »	8.—
	2 dg. korai retek mag à 1 L »	2.—
IX. »	5 dg. káposztamag à 2 L . . . »	10.—
X. »	1 kg. hagyma mag à 100 L »	100.—
XI. »	0,5 kg. murok mag à 1 L . . . »	50.—
XII. »	2 véka paszuly à 15 L . . . »	30.—

Összesen: Lei 743.—

Kiadás:

1. 2 véka korai pityóka à 12 L	Lei	24.—
2. 2 adag murok mag à 5 L		10.—
3. 2 » petrezselyem mag à 5 L		10.—
4. 1 » ugorka mag à 4 L		4.—
5. 1 » kalaráb mag à 4 L		4.—
6. 5 » saláta mag à 2 L.		10.—
7. 5 » hagyma mag à 4 L		20.—
8. 1 kg. dughagyma		50.—
9. 2 adag káposztamag à 5 L		10.—
10. 1 » cékla mag à 2 L		2.—
11. 5 » paradicsom mag à 4 L		20.—
12. 1 » zeller mag à 4 L		4.—
13. 5 » paprika mag à 5 L		25.—
14. 1 » korai retek mag		4.—
15. 1/2 m. melegágyhoz 4 szekér trágya à 20 L		80.—
16. 100 drb. magnak való hagyma		100.—
17. 100 » murok magnak való		100.—
18. 1 kg. paszuly vetni		6.—
19. 1 adag téli retek mag		4.—
20. őszi szántás 800 □ öl		180.—
21. tavaszi ásás 800 □ öl	} Tankötelesek végzik	—.—
22. 3-szori kapálás 800 »		—.—

Összesen: Lei 501.—

Bevétel . . . . Lei 743.—

Kiadás . . . . » 501.—

Haszon . . . . Lei 242.—

A költségvetésben jelzett előmunkálatokra, magvak stb. beszerzésére az iskola igazgatósága 500 Leut előlegez. Ez összeg az iskola pénztárába 1922 őszén visszafizetendő a termények értékesítése után.

Itten sem szerepel a faiskola-kezelő, illetve zöldségtermelő-telep vezetőjének a tisztelet díja, mivel arról a község gondoskodik. A termény haszna és eladási ára a minimumra van beállítva, itt is az értékelés és az értékesítés közti különbséget valószínűleg kárpótolja az első évben a vezetőt az 50%-ra vonatkozólag. Ha az eredmény megengedi, a község az 50%-ot utólagosan is kiutalhatja.

Az első évben tul a krumpli és paradicsom táblák 1—1 szekér istálló trágyát és 1—1 szekér komposzt-trágyát kapnak. Az első évben trágya nem kell, mert a táblák gyéptörésben lesznek elhelyezve.

III.

Gazdasági ism. isk. gyakorlótér.

E célra rendelkezésre áll 5625 □ öl terület. (3 h. 825 □ öl.) Ezt a VIII. pont alatt mellőkelet üzem-

terv szerint 7-es forgóra terveztem. Ezzel a beosztással a vidékünkön szokottabb növények termelésének előnyösen váltakozó sorrendjét mutatom be s azt, hogy ezzel a rendszerrel ugyanazon táblát 7 évben egyszer kell trágyázni.

Az odorheui áll. el. iskola gazd. ismétlőiskolája gyakorló területének üzemterve, 1—1 tábla 803 □-öl ter.

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Tábla
Árpa (Lóher)	Pityóka (Lóher h.)	Tavasziak: Tengeri stb.	Tak. répa	* Répamag v. ugar	Rozs v. buza	Zöldség-félék	az 1923. évben
Lóher	Zab Tengeri	Takarm.-répa	* Répamag v. ugar	Rozs v. buza	Zöldség-félék	Árpa	az 1924 évben
Zab Tengeri	Takarm.-répa	* Répamag v. ugar	Rozs, buza	Zöldség	Árpa	Lóher	az 1925 évben
Takarm.-répa	* Répamag v. ugar	Rozs, buza	Zöldség	Árpa	Lóher	Zab Tengeri	az 1926 évben
* Répamag v. ugar	Rozs v. buza	Zöldség	Árpa	Lóher	Zab Tengeri	Takarm.-répa	az 1927 évben
Rozs v. buza	Zöldség	Árpa	Lóher	Zab Tengeri	Takarm.-répa	* Répamag v. ugar	az 1928 évben
Zöldség	Árpa	Lóher	Tavasziak: Tengeri stb.	Takarm.-répa	* Répamag v. ugar	Rozs v. buza	az 1929 évben

A 8-ik évben mint az I. táblában, akkor a II. táblában lóher lesz.

* 24 szekér trágya ugarra, v. a répamag letakarítása után.

Jegyzet. A répamag táblája fekete v. zöldugar is lehet. Zöldségfélék: Káposzta, murek, korai pityóka, hagyma stb.

Miután a jelzett terület oly kicsiny, hogy jelenleg gazdasági felszerelésre nem lehet gondolni, berendezési jegyzéket nem mellékelek. Azonban tekintve az ügy messze kiható fontosságát s hogy agrár állam vagyunk, az állatállományon kívül a legszükségesebb, de egyben a legmodernebb néhány gazdasági eszköz beszerzése egy-egy ilyen gyakorló területre, nagy erkölcsi hasznot eredményezne a gazdaközönségnél azáltal, hogy a belterjes gazdaságok csudálatos kihasználási titkai hova tovább mind közismertekké lennének a mi konzervatizmussal barázdált mezőgazdaságainkban is.

Ezen terület 1922. évi költségvetési kimutatását IX. pont alatt ide mellékelem. E szerint

bevétel	Lei 6530.—
kiadás	» 5821.—
készpénzmaradv. Lei	709.—

Költségvetés az odorheui áll. el. gazdasági ismétlő iskola gyakorló telepének 1922. évi kiadásai és bevételeiről. Területe: 5625 □ öl.

Bevétel:	
1. 4 q. árpa à 50	Lei 200.—
2. 2 » szalma à 10 (árpa)	» 20.—
3. 4 » sarju lóher à 30	» 120.—

4. 20 q. pityóka à 32	Lei 640.—
5. 10 » szemes tengeri à 150	» 1500.—
6. 200 kötés kóró à 50 b.	» 100.—
7. 40 q. takarmányrépa à 10	» 400.—
8. 1 » répamag	» 1000.—
9. 2550 fej káposzta à 1	» 2550.—
Összesen:	Lei 6530.—

Kiadás:

1. Szántás (őszi) 5625 □ öl	Lei 600.—
2. 5 véka árpa à 50.	» 250.—
3. 10 kg. lóhermag à 30	» 300.—
4. 8 véka pityóka à 12	» 96.—
5. 1/3 véka tengeri (veini) à 50	» 25.—
6. 3 kg. takarmányrépamag à 20	» 60.—
7. 800 drb. répamagnak való répa à 1	» 800.—
8. 8 véka buza à 50	» 400.—
9. A VII. táblába 8 adag káposztamag à 5	» 40.—
10. Tavaszi szántás 5625 □ öl	» 600.—
Árpa kaszálása 1 napszám	
Sarjulóher » 1 »	
Pityókaültetés 1 »	
» kapálás 8 »	
Tengeri » 8 »	

Tak. répa kapálás	10 napszám	
Réпамag >	8 >	
> szedés	8 >	
Káposzta ültetés és 3-szori kapálás	24 >	
11. Összesen	69 napszám à 30	Lei 2070—
12. Buza alá szántás		> 100—
13. 16 szekér trágya à 30		> 480—
	Összesen:	Lei 5821—
Bevétel	6330 L.	
Kiadás	5821 >	
Tiszta haszon	709 L.	

Miután itt is a kezdet nehézségeivel állunk szemben, a községre hárul az 5821 L. költség összegének előlegezése, mit a termények értékesítése után visszakap.

A gazdaság vezetője naplót vezet és az év végén számadást készít, melynek alapján a közs. képviselő-testület, ill. városi tanács a részesedés mérvét a keze lőre nézve megállapítja.

Itt is az ismétlő tankötelesek kirendelhetők a munkára, mert a gazd. ismétlő iskola gyakorló tere első sorban az ók életkönyvüknek a lapjait írja tele értékes tudással.

Az előadottak után megjegyzem, hogy e tervezetet a *közöny* ideális papirossá, az *akarát* pedig csengő aranyakká változtathatja. Mindnyájunk érdeke, hogy következzenek e téren is a tettek órája s az szülőn eredménydus időket!

* * *

Ezzel kapcsolatosan legyen szabad rámutatnom azon közgazdasági haszonra, mely bekövetkezne rövid időn belül, csak e vármegyében is, ha e megyében meglevő, de a vonatkozó rendeletek be nem tartása miatt alig működő 100 és egynehány faiskolából kikerülő nemes gyümölcsfák, mézeli akác, meg hársfák és eperfák ezrei népesítenék be kopár, vizmosásos helyeinket, utainkat, téreinket és jobban gondozandó gyümölcsös kerteinket.

Az üzemtervekbe az eperfa helyébe bevehetők a csontár maguak.

A soványabb talaju faiskolák pedig 8-as forgóra oszthatók be. Így az üres táblák 2 évig pihenhetnek.

A leirt 7-es forgó ott is előnyösen használható, ahol nagyobb területű gazdaság van s a nyári legeltetés miatt fekete ugarra vagy homokos területen zöld ugarra van szükség. Ott ugyanis a réпамagtermelésre szánt tábla ugarnak, hagyandó. Egyes tagokban azonban az ugar elenyésző csekély hasznot hajt a réпамagtermeléssel szemben s mégis a réпамagtermeléssel a talaj termő ereje semmit sem veszít, sőt annyit javul, mint az ugarlással.

A hármás határral gazdálkodók is beoszthatják a hetes forgót. Ott a trágyát a fekete ugar $\frac{2}{3}$ -a kapja. E beosztással a tavaszhatár $\frac{1}{3}$ -ába takarmányrépa, árpa és réпамag, $\frac{1}{3}$ -ába tengeri és zab, $\frac{1}{3}$ -ába pityóka, babfélék, borsó és búkköny vetendő, az őszhatár $\frac{2}{3}$ -ába buza v. rozs, $\frac{1}{3}$ -ába lóher zabkaszálással.

Az ugar $\frac{1}{3}$ -a, a jövő évi tengeri és zab helye, trágyát kap.

Az 1—3 holdas egyes tagosok szintén beoszthatják a fennebb jelzett forgót zöld ugarral használva, pl. búkköny stb.-vel.

E forgó rendszerrel kevesebb trágya kell s mégis a talaj termő ereje nem merül ki. Mindkét állapot a gazda előnyére szól. A trágya alá kerülő tábla bővebb (1 hold 48 szekér) és ertettebb trágyát kap, a termények forgója pedig a talajt jó erőben tartja, mert a 7-ik évben kerül a növény ugyanazon táblába.

Azonban ez is olyan, mint a házaselet próba köve: 7 tél, 7 nyár kitartásából van készítve. Aki hamarabb akar nagy eredményt elérni s félig-meddig tartja be e tervezetet, úgy jár, mint az a pap, aki egyháza mohos falait kalendárium-irodalommal s abban nyelvöltögető fércművekkel akarta csinosabbakká, szilárdabbakká változtatni, de a friss és tetszetős vakolat a nyakába hullott s a régit is megbontotta.

Minden munkánkban s így a mezőgazdaságban is a tervszerűség és kitartás biztosítja a sikert. Ezek legyenek nehéz munkamezőnkön eszközeink, akkor az eredmény el nem marad.

Gyermekország.

Énekes vigjáték 8 felvonásban, gyermekek számára.

Itt és a dalokkal ellátta: **László Ferenc** tanítóképzői gyak. isk. tanító. A dalok szövegét szerző: **L. Gábor Mária**.

(Folyt.)

III. Felvonás.

(A szín éppen olyan, mint az első felvonásban. Pali és társai a fa alatt alusznak, mint az első felvonás végén.)

JUHÁSZ: (Jön be csoszogva a másik oldalon.) No én es megjárám, met ahajt addig szokotálódtam azokkal a féleszü kölykekkel, hogy egy bárányom elveszett, hogy a farkas egye meg, vagy mán eddig meg es ette. A legnagyobb baj az, hogy az asszonyom kimossa majtég a szennyesemet, ojan veszedelmes fejr-cseléd, ha neszit veszi a dolognak. Ojan nyelve van, hogy fát lehetne hasítani véle, pedig két bottal jár a lelkem. (Észreveszi az alvó gyermekeket.) Ejnye azt a rókoncáját ennek az öt kerekű, bolond világnak. Hát ezek itt ugyan bizon' mit csinálnak? Ejsze alusznak. No szerencsájök, hogy nincsenek meztláb, met csillagot rugatnék véllök (a bottal gyengén bökögeti őket).

Kászolódjatok fel hé, met a hasatokra süt mindjárt a — hódvilág. Osztán tü készültök gyerekerszágba, ahova előbb passus kell, meg hamuba sült pogácsa. (A gyerekek ébrednek.) Otthon keresni találnak s elhegedülük majtég a hátatokon a gyerekerszágba vivő nótát.

PALI: (Fellápszokodik, egyet ásil és nyujtókodik; rendre a többi is.) Hát maga itt van juhász bácsi?

JUHÁSZ: Itt biz' én. Ha fel nem zavarlak, itt maradtok éccakára, ugy elaludtatok.

SÁRI: Jaj édes jó Istenem én még szivesen maradtam volna.

JUHÁSZ: Meg es hültél vóna.

KATÓ: Hiszen ott nincs hideg, hanem mindig meleg nyár van.

JÓZSI: (a további párbeszéd alatt élénken, néha taglejtésekkel kísérve, folyatódólagosan, felváltva, nem egészen egymáshoz, sem egészen az őreghöz beszélve, adják élő álomképüket.) Még most is előttem van, amint megyünk, megyünk hegyeken-völgyeken által, amikor egyszerre csak megrázkódik a föld, előttünk teremnek a szépséges-szép tündérek táltos paripákon, öltükbe vesznek és nyilsebesen repülünk...

JUHÁSZ: No nézzetek oda, ezek féltre beszélnek.

SÁRI: ... először elértünk a sötétség országába, ahol minden fekete volt, mint a korom. Nagyon féltünk és pityeregni kezdtünk, de a táltos csak hátraszólt, hogy hunyjuk be a szemünket. Azután egy szempillantás alatt álmosországba jutottunk, ahol még a jó tündérek is bóbiskolni kezdtek. A táltos ismét hátra szólt, hogy most jól nyissuk ki a szemünket...

PALI: ... egyszerre a levegő olyan forró lett, hogy majd megfulladtunk. A torkunk kiszáradt, majd megtikkadtunk a szomszúságtól. A tündérek azt mondták, hogy a tüzet okádó sárkányok országában vagyunk. Meglengették hosszú varázsfátylaikat s hát egyszerre csak hűs szél támadt és üdítő eső kezdett permetezni...

LACI: ... azt hittem, hogy káprázik a szemem! Amerre csak repültünk, csupa rózsakerteket láttunk. Aranytollu madarak röpködtek és énekeltek; ezüstszőrű báránycák ugráltak a napfényben...

JUHÁSZ: Tyüüü! Nem láttad az én báránycámát!

KATÓ: Mennyi játék, mennyi mindenféle nyálkság volt ott!

JUHÁSZ: Hol te?

PALI: Hát gyermekországban juhász bácsi.

JUHÁSZ: Azt tő honnét tudjátok ojan igaziba? Met mán én es kívánczozom valami eféle boldog országba.

SÁRI: Mi már voltunk ott

JÓZSI: (kissé szomorúan) Igaz, hogy csak ál-munkban.

JUHÁSZ: (úti a földet a bottal) Nohát itt sülyedjek el, ha ennél furcsábbat hallottam világon való életembe. (indul kifelé) Most má' mennyek, met a bárány ha meg nem kerül, a feleségem varangyos békává változtat (kilép).

ENEK: (az egész éneki)

1.

Mért volt csak mese,
Mért volt csak álom?
Csodaország, gyermekország,
Oh miért nincs a világon?

2.

Miért volt csak mese,
Miért volt csak álom?
Minden szépség, minden öröm,
Csupa tündő, muló álom.

(Függöny legördül.)

(Vége.)

DIDAKTIKA.

Különböző foglalkozású emberek.

Beaz. és ért. gyak. a II. oszt.-ban.

Gyermekek, mikor este elfáradva leültek a jó meleg kemence mellé s tudjátok, hogy kinn hideg van, hallgatjátok, hogy zug a szél, bizonyára mondjátok: milyen jó a szobában! De már arra nem gondoltok, hogy kik dolgoznak, kik fáradnak azért, hogy nektek jó meleg házatok legyen! Melyik tudja megmondani, hogy ki építi a házat? (A kőmives és ács) Miből építik? (Léglából, kőből, fából stb.) Egyedül dolgozik? Kik segítenek nekik? Ki dolgozik még a házon, hogy teljesen kész legyen? (Ács, asztalos, üveges, kovács, lakatos.) Mit készít el a házon az ács? Mit dolgozik az asztalos? (Az ablakokat, ajtót stb. készíti.) Ez a kettő: az ács és az asztalos miből készíti munkáját? (Fából.) Mikor az ablakrákák készen vannak, ki tesz bele üveget? Na most már nem fuj be a szél az ablakon, de az ajtót még nem lehet bezárni, ki készíti reá sarkot, zárat? A kovács, a lakatos miből dolgozik? (Vasból.) Még mit készít a lakatos? Mit készíti a kovács? Tehát a ház készen van, de a falak nem szépek, ki festi, ki meszeli azokat be, hogy szép legyen? (A festő.) Ez is meg van. De még valami hiányzik; este sötét van a szobában, némely helyen, városban, községben petroleum lámpát használnak, hogy világosság legyen, de sok helyen már vilannyal világítanak. Ki az, aki a lakást felszereli villanyvilágítással? (A villanyszerelő.) Tehát már világos a szobátok, de még nincs mire leüljete, nincs amin ebédeljete, nincs hova aludni térjete, ki készíti el ezeket a butorokat? (Az asztalos.) Miket készíti tehát még az asztalos? (Asztalt, széket, ágyat, szekrényt stb.) Mondjuk el most sorban, kik dolgoznak a házon és a berendezésén? Lám milyen sok ember munkájára van szükség, amíg egy lakás elkészül. De nemcsak ezekre van szükség, még más emberek munkájára is rászorulunk pl. nekéd Pál elszakad a cipőd, fázik a lábad, nem tudsz menni az iskolába, kihez viszitek el a cipőt, hogy megjavítsa, vagy mást készítsen? (A cipészhez.) Aztán miből javítja vagy készíti a cipőt? (Bőrből.) Miféle bőrből? (Borju, tehén stb.) Most már a cipőd jó, de elszakadt a ruhád, édes anyád megfoltozza, de úgy elszakadt, hogy ujat kell csinálni, kihez viszitek a ruhánakvalót, hogy megvarrja? (A szabóhoz, varrónőhöz.) Miből készíttik a ruhát? (Posztóból, szövetből, vászonból stb.) Elszakadt a kalapod is, ki készíti kalapot? (A kalapos.) Honnan vesszük a szövetet, cernát, lűt, bőrt stb? (A boltból.) Hogy hívják azt az embert, aki a boltban árul? (A boltos.) Ugy mondjuk, hogy: kereskedő. Miket árul a kereskedő, soroljátok el? Ezeket az embereket, akiket eddig említettünk *kézműveseknek* nevezük, mert a kezük munkájával keresik kenyerüket; főképen a kezökkel dolgoznak, de mondják őket még *iparosoknak, mesterembereknek* is. Ismétlő kérdések.

Mikor délben hazamentek az iskolából, bizonyosan azt mondjátok a köszönés után, jaj, de éhes vagyok, kérek egy kis kenyeret? Ki adja nektek a kenyeret? (Édesanyám, testvérem stb.) Igen, de édesanyád honnan kapja? (Süti vagy veszi.) Miből süti? (Lisztből.) A lisztet miből készítik? (Buzából.) Hát még miből? (Kukoricából, rozsból, árpából.) Ki készíti a lisztet? (A molnár.) Honnan kapunk gabonát? (A piacról.) Igen, de ki viszi a piacra, ki termeszt a gabonát? (A földműves, azaz a szántóvető.) Mit dolgozik a földműves, míg a gabonához jut? (Szánt, vet, kapál, arat, csépel stb.) Ugyebár, inig egy darab kenyeret megehetünk, mennyit kell dolgozni érte. Összefoglaló kérdések. Mégegyszer kérdem: kik a kézművesek?

Vannak olyan emberek is, akik főképen az eszközzel dolgoznak. ki tud ilyent megnevezni? Kik azok? (Bíró, jegyző, pap, tanító és sok más hivatalnok stb.) Ki tanítja a gyermekeket az iskolában? (Tanító, tanítónő.) Sokat köszönhet a gyermek a tanítójának; megtanítja őt írni, olvasni, számolni, rajzolni, énekelni stb. A tanító fáradságát a jó gyermek úgy köszöni, úgy hálálja meg, hogy jól viseli magát.

Ha beteg leszel, kihez fordul édes anyád, hogy gyógyítson meg? (A doktorhoz.) Látod neki is sokat köszönhetünk. Ő vigyáz az emberek egészségére, sokszor ragályos betegségnél veszedelemnek teszi ki magát, ő is megkaphatja a bajt, mégis ott van a beteg mellett, gyógyítja, ápolja.

Még van valaki, aki az életét is feláldozza, ha kell, hogy az otthonlevők nyugodtan éljenek, aki hidegben, hóban, esőben, sárban, forró napsütésben, ha kell vére hullásával is órkodik, hogy ti gyermekek nyugodtan járhattok az iskolába, édes anyátok békésen végezhesse otthon dolgát, a szántó-vető zavartalanul művelje a földjét, a kereskedő biztosan árulhasson a boltjában, szóval mindenki végezhesse a dolgát. Kik ezek, akik erre vigyáznak? (Katonák, csendőrök, rendőrök.)

Most végül azt kérdem gyermekek, kinek köszönhetjük mi az életünket, egészségünket, a meleg napsugárt, a mindennapi kenyeret? (A jó Istennek.) Ki tanít meg minket arra, hogy a jó Istennek szépen, helyesen köszönjük meg végtelen nagy jóságát? (A pap.) Igen gyermekek; a tanító a gyermekeket tanítja az iskolában, a pap kicsiket, nagyokat tanít a templomban, az Isten hatalmának, jóságának ismeretére, tiszteletére; ő tanít imádkozni! Megtanít arra, hogy ez a sok különböző foglalkozású ember mind csak Isten segédelmével dolgozhatik, azért mindig az ő nevében kezdje és végezze dolgát; mi is az iskolában mindig imával kezdjük és végezzük a tanulást. Mondtuk, hogy a kis gyermek úgy köszöni meg tanítója fáradságát, hogy jól viseli magát, a jó Istennek úgy háláljuk meg végtelen jóságát, hogy becsületesek, szorgalmasan dolgozók legyünk. Az mindegy, hogy valaki kezével vagy eszével dolgozik, csak becsületes legyen. Ti is igyekezzetek gyermekek erre, úgy aztán mindenki szeretni fog és a jó Isten is meg fog áldani. A különféle foglalkozásuakat szemléltető képekkel is bemutatom.

Székelyudvarhely,

Fintáné Bornomláza Gizella
áll. tanítónő.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. A „Népmivvelési Irodalmi Részvény-Társaság” alapítói, az ezen részvénnytársasági alakulásra részvénnyt jegyzett és első részletében befizetett érdekelteket, Odorheiu—Székelyudvarhelyt az áll. el. leányiskola IV-ik oszt. tantermében 1923 évi március hó 27-én d. e. 12 órakor tartandó alakuló közgyűlésre czennel meghívja.

Tárgysorozat:

1. Alakuló ülési elnök választás
2. Az alakuló ülés megnyitása, jegyző és jegyző-könyv hitelesítők kiküldése.
3. Jelentéstétel az alapításról, a jegyzett részvények mértékéről és ez ezek alapján történt befizetésekről.
4. Az alakulás kimondása, az alapítók megállapítása.
5. Az alapszabályok tárgyalása és megállapítása.
6. Az alapszabályok és alapítási tervzet alapján a szükséges választások megejtése.
7. Indítványok.
8. Az ülés bezárása.

Odorheiu—Székelyudvarhely, 1923. március 1-én.

Az alapítók.

Választmányi ülés.

Meghívó. Az Udvarhelymegyei Tanítóegylet választmányát folyó évi március hó 27-én d. e. 10 órakor Odorheiu—Székelyudvarhelyt az áll. el. leányiskola IV-ik oszt. tantermében tartandó ülésre, uszteleletel meghívjuk.

Odorheiu—Székelyudvarhely, 1923. március 1-én.

Szabó János, t. e. ügyv. alelnök.

Kinda György, t. e. titkár.

Tárgysorozat.

1. Az ülés megnyitása.
2. Jelentés az eddigi tanítóegyleti működésről.
3. Az alapszabályok végleges szövegezésének felolvasása és helybenhagyása.
4. Az erdélyi magyarnyelvű iskolák tanítóinak congressus tartás ügye.
5. Indítvány a Népmivvelési Egylet ügyeinek felkarolása érdekében.
6. A jelen évi közgyűlés előkészítése.
7. Indítványok.

HIREK.

Kínai kígyó paszuly. Képzletünket felülmúló hosszú hüvelyű zöld paszuly a »Kínai kígyó«, melyet Dr. Nagy Endre Kelet-Ázsiát megjárt hadifogoly nagy ügyel-bajjal tudott megszerezni és haza hozni. Ithon Szolnok-Doboka megyében kezdette termelni; több község talaján és különböző helyeken tett próbát s végül is tapasztalatai alapján megállapította, hogy verőfényes jó kerti földet igényel. Vetésideje május 1—10. között,

2—3 cm. mély fészkekbe; karóiról nem kell leszedni az ágakat, mert gyenge a tapadó anyag a szárában és leveleiben s jó magas karót tegyünk melléje. Zöld paszuly főzésre alkalmas hüvelyei 40—60 cm. hosszúak és kis ujjnyi vastagok. Gyorsan megnő, kevesebb ecet és só kell bele, mint a hazai zöld paszulyba és végtelen szapora. Spárga helyett is készítik. A Szolnok-Doboka megyei Gazdasági Egylet *Dej*—Dés, árulja, 10 szemenként egy leuért. Nagy kinccsel gazdagította a közönséget a Kínai kigyó paszuly meghonosítója, amely a többtermelés eszméjét reális valóságban hozza elébünk. Üdvözetünket, köszönetünket küldjük Dr. Nagy Endre urnak, a messze keletről idehozott új zöld paszuly meghonosításáért és közrebocsátásáért.

Világvárosok népességi versenye. Eddig London volt a világ legnagyobb és legnépesebb városa, úgy tettük a hasonlatot, hogy több lakója van, mint egész Erdélynek. A legutóbb megejtett népszámlálás szerint azonban az amerikai *Newyork* került első helyre, amennyiben lakóinak száma: 7 820,676 lélek, Londoné pedig 7.476,168. A két nagy város lélekszáma között csak a különbség oly rendkívül nagy, 344,508, hogy mi ezen különbséti lélekszám megnyerésére legalább is 4 nagy vidéki városunk lakói létszámát kell felsorakoztassuk. A dollárok boldog hazájába mindenhol az özőnével tódul a nép s így bizony hamar elébe lépnek az amerikai városok az európai metropolisoknak.

Gyógynövény-termelés. Oly sokszor volt ez a problema már a tanítóikar előtt felkarolandó actióképen, hogy idősebb tanítók a sok csalódás és letörés miatt ennek már hallásától is elfordítják fejüket. Igazságot hordó indokaikat mindenkinek respektálni kell, mert a multban megtett fáradtságuk és költségezésük a gyógynövények összegyűjtése végett, igen sokszor semmivé lett, mivel az értékesítés a lehető leggyaralóbb volt. Amidőn az Erdélyi Gazdasági Egylet Kolozsvár megindította most újból ezen értékes gazdasági ágazat felkarolását, első gondoskodása volt az értékesítés biztosítása. Egyesületében külön szakosztályt szervezett, mely ezen ügyet, a lehető legintenzivebb termelő és értékesítő munkával kezeli. Így és csupán így képzelte el mindenki a gyógynövény termelés és gyűjtés bevezetését és felkarolását, mert ez oly speciális, ámbar mindenhol kézenfekvő gazdasági kenyérkereset, amelynek virágoztatása csak is egy jó szervezet bizalomkeltő működésétől függ, csak ez tudja azt állandóan életben tartani. Aki bővebben érdeklődik ezen mozgalom iránt, forduljon az E. G. E.-hez Cluj—Kolozsvár, Attila-u. 10. sz. Ezen mozgalmat megismerésre, mindenik kartársunk figyelmébe ajánljuk.

Jubilál a Hangya. Ez évi január hó 23-án 25 éve mult, hogy a magyar közigazdasági életben számottevő férfiak 17,000 K alaptőkével megalapították az első Hangya szövetkezetet *Borgyán*, felvidéki tót faluban, amelyből aztán kifejlődött a Hangya budapesti központja és a vidéki Hangya fogyasztási és értékesítő szövetkezetek ezrei. Hogy mily szükség volt ezekre a falvainkban, azon körülményt említjük fel a többek között csupán, hogy földmives népünk nem értett s ma

sem sokkal többet ért a kereskedelemhez, az áruk beszerzéséhez és eladásához s így minden kalmár ott rövidítette meg, ahol akarta, miért is a nép állandóan szegényedett; az alig pár doboz áruval a falukba érkezett boltosok pedig rövid időn belül már ház és föld tulajdonosok, kereskedés és korcsma birtokosai lettek. A Hangya szövetkezetek keletkezésével a falukba is az egészséges kereskedelem nyert elhelyezkedést. Ma több mint hatszázmillió korona az alaptőkéje és milliárdokat érnek activái, amelyeknek egy része az új Hangya központ megalakításával Erdély szövetkezeti központját fogja illetni. E szövetkezetek lelke több kiváló igazgató társa mellett: *Balogh Elemér*, aki az első szövetkezetet megalakította s ma is vezérigazgatója ezen szövetkezetek központjának Magyarország területén. A szövetkezeti eszme terjesztése, nevelése mindig csak áldásos volt a nép különböző rétegeire, de különösen a kevesebb inteligentiájú és magán segíteni kevésbé tudó falusi közönségre. Ma már az iskolákba is bevezetik egyes országokban a szövetkezeti intézmény ismertetését és szervezésének módozatait. Egyesülésben, szövetkezésben mindig nagy erő volt s az lesz jövőben is. A Hangya jubileumában méltán osztoznak a tanítók is, mert ők voltak csaknem mindenhol a névtelen munkások, helyi vezetői a fogyasztási szövetkezeteknek s ők virágoztatják azokat ma is.

Nagyjelentőségű találmány. Csermelyhez hasonló méretekben indultak meg a találmányok, amelyek voltaképen csak uttörői voltak a lehetőségeknek, de igazi jelentőségükben a gyakorlati életben bontakoztak ki. Stefenzon gőzgépe ép oly primitív volt, mint Röntgen 1895-ben felfedezett első átvilágítása az át nem látszó, gyéreb szövetű testeknek s így tovább. Ma általános a törekvés, hogy a *léghőri villamosságból vilamos áramot* tudjanak előállítani és lehet, hogy pár év multán ezen elindulási alapon már mérhetetlen ipari és gazdasági kihasználást fog nyerni a léghőri villamosság. Kormánykörökben is élénk érdeklődéssel kísérik az ily nagy horderejű kísérleteket. A kultura megteremtése és emelése meghozza a népek gazdasági boldogulását, kitalálja annak eszközeit a kutató ember.

Népművelési Társaság alakuló ülése. A Népművelési Irodalmi Részvény-Társaság alakuló ülését, ez évi március hó 27-én d. e. 12 órára Székelyudvarhelyre hívták össze az alapítók. A jegyzett részvények iva s az összegyűjtött részletbefizetésekkel együtt, sürgősen beküldendők.

Országos szépségverseny hat értékes jutalommal. Ötletes versenyt rendez az erdélyi közönség általánosan ismert és kedvelt képeslapja, a *Színkáz és Társaság*. Szépségversenyt hirdet a mindenütt kedvelt lap szerkesztősége s a versenyben részt vehet mindenki, ezuttal a színésznők kivételével. A versenyben résztvevőknek egy, legalább levelezőlap nagyságu világos, klissérozásra alkalmas fényképet kell beküldeni a szerkesztőséghez és egy szakértő zsűri bírálja felül, hogy a beküldött képek közül, melyek vesznek részt a versenyben. A verseny érdekességét nagyban fokozza, hogy a hat nyertes értékes díjat kap. Az első

díjat, egy 5000 leues tolettel Bárdos Jenő, a kolozsvári Au bon gout főnöke ajánlotta fel. A verseny feltevéiről és a kitűzött díjakról részletesen ír a Színház és Társaság márc. 3-ik száma, mely megkezdte a beküldött képek közlését is. Föltétlenül vegye meg ezt a számot, amely az egész országban kapható. A fényképek a Színház és Társasághoz: Cluj—Kolozsvár, Transsylvania-szálló küldendők be.

x **A Minerva** könyvkiadó vállalat kiadásában a következő miniszterileg jóváhagyott elemi iskolai könyvek jelentek meg: Fejes-Ferméry: Uj ABC, Péter-Tóth-Mezey: Olvasókönyv II. rész, Olvasókönyv III. rész, Olvasókönyv IV. rész, Szilágyi: Kolozsmegye földrajza, Szilágyi: Földrajz a III. és IV. osztály részére, Torday Lajos: Számítan II. o. és Számítan III. oszt. részére. Kapható a Minerva Nyomdai Részvénytársaságnál Kolozsvárt és minden könyvkereskedésben.

Szerkesztői üzenetek.

Tanfolyam pártolónak Bodófalva. Mi annak, hogy az óvónők elveszett állásaik helyett a tanítói pályán nyerjenek további alkalmazást, ugyszintén az eddig más foglalkozási körben működött egyének is életfenn tartásukra itt szerezzék meg kenyertüket: ellenesei nem vagyunk. Ellenezzük azonban azt, hogy könyörületeség gyakorlása által a félben maradt existenciákat, így-ugy való kiképzés és vizsgáztatás segítségével csupán kenyérkereset céljából, e pályára zudítsák, mert ezen új fajta tanítókkal a népoktatást nem előbbrevinni, de megbénítani lehet; akik nemcsak maguk képtelenek az eredményes tanítói munkára, de akadályozták a rendes uton végzett tanítótársaikat is kötelességeik hivatásos teljesítésében, ami csak elkedvetlenedést és végetreményében az egész népoktatás letörését hozza magával. Ám, ha képesnek érzi bármelyik óvónő is magát arra, hogy mint kinevezett, vagy megválasztott tanító működjön tovább: kérjen két évre szabadságot, iratkozzék be valamelyik tanítóképzőbe rendes tanulóknak, amint megtették ezt már többen és így tegyen képesítő vizsgát, mely esetben mindenki respektálni fogja tanítóképesítését s az ez alapon várható működését. Ha pedig idős voltánál, vagy más körülményei miatt képtelen ezt megtenni, ne arrogálja magának senki azt, hogy óvónői oklevéllel, vagy a tanítói oklevél valamilyen pótlásával is lehet tanító, hanem kérje ez esetben nyugdíjazását, amelyet meglevő tanítói fizetése után részére meg fognak állapítani. Ugyanez a véleményünk a más pályákról a tanítói állásokba, oklevél nélkül beválasztott egyének képesítés szerzésére nézve is. Elősegíteni azonban azon törekvést, hogy az adott kényszerhelyzetek, vagy kikényszerített helyzetek hívó szavára innen-onnan összeseregessített tanítói állást betöltő egyéneket most, a képesített tanítók rovására és népoktatásunk megbuktatására, tanfolyamok rendszeresítésével és kíségetésével juttassanak tanítói oklevélhez, s így végleges tanítói állásokhoz, a magunk részéről egyetlen helyeslő szóval sem pártol-

hatjuk, nem támogathatjuk. A tanítói álláshoz szükséges stabilis ismereteket, kellő pedagógiai és didaktikai tudást nyújtó alkalom a tanítóképző évfolyamainak rendszeres végzésével, mindenki idekivánczó számára nyitva áll: keresse ezt és így megszerzett oklevéllel álljon vállalt hivatása teljesítése végett, a nehéz és felelősségteljes tanügyi munkamezőre, ahoz értő szakmunkásnak. Ilyen tanítókat keres és vár a népoktatás. Dilettánsokra, eltartandókra egyetlen pályának sincsen szüksége s ezekből mi sem kérünk.

K. D. Csikm. Nem tudunk, nem hallottunk semmi intézkedést arról, hogy a jövő tanévtől a magyar tanítvány román állami iskolákban is csak román nyelven taníthatnánk és szeptemberig mindenik tanítónak kifogástalanul el kell sajátítsa a román nyelvet. A közoktatásügyi kormányzat nem tesz intézkedéseket az ország alaptörvényeivel ellentétben, már pedig a Szövetséges és Társult főhatalmak és Románia által Párisban 1919. évi december hó 9 én kötött szerződés szerint, mely törvényképen lett elfogadva: »Olyan városokban és kerületekben, ahol nem román nyelvű állampolgárok jelentékeny arányban laknak, a román kormány a közoktatásügy terén megfelelő könnyítéseket fog engedélyezni avégből, hogy ily román állampolgárok gyermekeit az állami iskolákban saját nyelvükön tanítsák. Ez a rendelkezés nem akadályozza a román kormányt abban, hogy a román nyelv oktatását az említett iskolákban kötelezővé tegye.« Azt hiszem az Ön értesülése csak az állami iskolák elleneseinek nem egészen jóindulatu híresztelése. A kormány ezen rendelkezésnek első részét a mi javunkra betartotta, a második rész bevezetését ezideig nem kívánta. Valószínűleg, míg az új közoktatásügyi törvény készen nem lesz, e téren újabb rendelkezéseket nem, vagy ha igen, csak a ma holnap parlamenti tárgyalás alá kerülő törvénytervezet intentioni szerint fognak lenni. Addig is azonban a román nyelvet írásban és szóban mentől nagyobb eredménnyel elsajátítani, mindenik tanítónak elsőrendű érdeke, s akkor mit sem kell féljen, ha az alaptörvény második részét is végrehajtja a kormány. Tanfolyam a jövő nyáron is lesz, a regáti tanítóképzőkkel kapcsolatosan; igyekezzék erre való kiküldetést saját részére biztosítani. Az új törvénytervezet intentioni mi, távolállók nem tudhatjuk; egyik verzió szerint a kötelezett iskolafenntartó az állam lenne, másik és újabb elhatározás szerint a községi közösség, amely anyagilag is minden tekintetben gondoskodnék arról. Mi még az anketkezés előtt ez utóbbit tartottuk úgy a népek, mint a népoktatás részére helyesebb megoldási módnak. Meglátjuk, melyik mellett fog dönteni a miniszter és az országgyűlés. Üdv.

Könyvnyomda R t Odorheiu.

Kiegészítő tanítói vizsgák tankönyvei kaphatók: a „Minerva“ Részvénytársaságnál Cluj.